

🗳️ אזרחות ומנהיגות צעירה

סימולטור תקציב, ארגז כלים לזיהוי ידיעות כוזבות, דילמות החלטה, מילון פוליטי מאוזן, מפלגה כיתתית ומכתב לנבחרי ציבור.

יצרה: רוית ראש בן ישי

📑 תוכן העניינים

1. 🏛️ ראש ממשלה ליום אחד – סימולטור תקציב
2. 🔍 איך מזהים ידיעה כוזבת? – ארגז כלים
3. ⚖️ החלטה תחת לחץ – מקרים מההיסטוריה האזרחית
4. 📚 ימין, שמאל ומה שביניהם – מילון מושגים מאוזן
5. 🎪 המפלגה הכיתתית – לוגו, מצע ונאום
6. ✉️ מכתב לנבחר/ת ציבור – פנייה מכבדת ואפקטיבית

🏛️ ראש ממשלה ליום אחד – סימולטור תקציב

⚠️ **חשוב לדעת:** כל המספרים בסימולטור **דמיוניים ועגולים, להמחשה בלבד**. זה לא תקציב המדינה האמיתי ולא חלוקה מומלצת. המטרה היא להרגיש כמה קשה לבחור כשהכסף מוגבל.

🏛️ ראש ממשלה ליום אחד

יש לכם **100 יחידות תקציב** (נניח שכל יחידה = מיליארד ש"ח דמיוני). חלקו אותן בין 8 התחומים. לכל תחום יש **מינימום הכרחי** – מתחתיו השירות קורס. שלפו אירוע, התאימו את התקציב ואשרו.

🎓 **חינוך** – 20 יח' (מינימום 15)

🛡️ **ביטחון** – 20 יח' (מינימום 15)

🏥 **בריאות** – 16 יח' (מינימום 12)

🤲 **רווחה** – 13 יח' (מינימום 10)

🚌 **תחבורה ותשתיות** – 11 יח' (מינימום 6)

🌳 **סביבה** – 6 יח' (מינימום 2)

🎭 **תרבות וספורט** – 7 יח' (מינימום 2)

🔬 **מדע וחדשנות** – 7 יח' (מינימום 3)

💰 חולקו: **100** / 100 · נשארו: **0**

🗣️ אחרי הסימולציה – שאלות לדיון

- על איזה תחום היה הכי קשה לוותר? למה?
- מי בציבור ישמח מהתקציב שלכם, ומי יתאכזב? איך תסבירו לו?
- מה עוד אפשר לעשות כשאין מספיק כסף: לגבות יותר מסים? ללוות? לקצץ? מה המחיר של כל דרך?
- מה ההבדל בין החלטה של אדם אחד לבין החלטה של ממשלה שלמה וכנסת שמאשרת?

📌 מושגים מהסימולטור

- **תקציב המדינה** – תוכנית ההכנסות וההוצאות של המדינה לשנה (או לשנתיים). הממשלה מכינה, והכנסת מאשרת בחוק.
- **סדרי עדיפויות** – מה חשוב יותר כשאי אפשר לממן הכול.
- **עלות אלטרנטיבית** – מה מוותרים עליו כשבוחרים משהו אחר.
- **גירעון** – כשההוצאות גדולות מההכנסות.

🔍 איך מזהים ידיעה כוזבת? – ארגז כלים

🔍 **למה זה חשוב?** ידיעה כוזבת מתפשטת מהר במיוחד כשהיא מפחידה, מצחיקה או מכעיסה – ובעיקר בזמנים של מתיחות ואירועים ביטחוניים. בדיקה של דקה אחת לפני שיתוף יכולה לעצור שמועה שפוגעת באנשים אמיתיים.

✋ שיטת עצו"ר – לפני שמשתפים

✋ **ע – עִצרו**נשימה אחת לפני "העבר". אם הלב דופק או שאתם כועסים – זה בדיוק הרגע לעצור.

🔀 **צ – צַלבו**חפשו את אותה ידיעה בשני מקורות אמינים ושונים לפחות. אם רק "קבוצה אחת" מפרסמת – חשוד.

🕵️ **ו – וַדאו**מי פרסם? מתי? האם יש שם, תאריך ומקום? צילום מסך בלי מקור הוא לא מקור.

💗 **ר – רגש = דגל אדום**כותרת שנועדה להבהיל או להצחיק מאוד? סימני קריאה, "דחוף!!!", "תעבירו לכולם"? זה הזמן לחשוד.

🎬 בודקים סרטון קצר

מה בודקים?	איך?
🕰️ האם הסרטון ישן?	מחפשים תמונה מתוך הסרטון בחיפוש תמונה הפוך במנוע חיפוש – אולי הוא צולם לפני שנים או בארץ אחרת.
✂️ האם ערכו אותו?	קפיצות בתמונה, קול שלא מתאים לשפתיים, חיתוך באמצע משפט.
🗺️ איפה זה צולם?	שלטים, שפה, מזג אוויר, צמחייה, לוחיות רישוי – מתאימים למה שנטען?
🤖 האם הוא נוצר במחשב?	ידיים או שיניים מוזרות, טקסט מטושטש ברקע, תאורה לא עקבית, תנועה "חלקה מדי".
🗒️ מי העלה ראשון?	חשבון חדש בלי היסטוריה? חשבון שמפרסם רק תוכן מקומם? זהירות.

✅ רשימת בדיקה מהירה

סמנו מה בדקתם – וקבלו רמזור:

- [ ] מצאתי את אותה ידיעה בשני מקורות אמינים
- [ ] ברור מי פרסם ומתי

- [ ] התאריך עדכני (לא ידיעה ישנה)
- [ ] הכותרת לא נועדה רק להבהיל או להכעיס
- [ ] בדקתי אם התמונה או הסרטון הופיעו קודם במקום אחר
- [ ] אין בקשה "תעבירו לכולם!!!"

🔴 0/6 – לא לשתף! קודם לבדוק.

🛑 בזמן אירוע ביטחוני

- מקשיבים להנחיות הרשמיות של הגורמים המוסמכים בלבד.
- לא מעבירים סרטונים קשים, שמות או תמונות של נפגעים – זה פוגע במשפחות ויכול לסכן.
- שמועה ש"שמעתם" – נשארת אצלכם. אם היא מדאיגה אתכם, מדברים עליה עם מבוגר/ת.
- אם תוכן מטריד אתכם – מותר לעצור לגלול. פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

⚖️ החלטה תחת לחץ – מקרים מההיסטוריה האזרחית

⚖️ **החלטה תחת לחץ:** מקרים אמיתיים מההיסטוריה האזרחית של ישראל, מנוסחים בלי לקחת צד. בכל מקרה – הרקע, הדילמה, השיקולים ומה הוחלט בפועל. אין כאן "צד נכון" – יש לימוד של איך מקבלים החלטות קשות.

☑ ⏱️ טיימר של 90 שניות לכל החלטה (בחנ"מ – בלי טיימר)

📜 מאי 1948: להכריז על מדינה – עכשיו? (1/6)

הבריטים עוזבים את הארץ. יש איומים צבאיים, ויש גם לחץ מדיני להמתין. חברי מנהלת העם צריכים להחליט אם להכריז על הקמת המדינה מיד.

❓ אתם חברי ההנהגה. מה תחליטו?

להכריז עכשיו	לדחות את ההכרזה ולחכות להסכמות

⏱️ 90 שניות

🧠 שלוש שאלות לכל החלטה

1. **מה המידע שיש לנו – ומה חסר?**
2. **מי ייפגע ומי ירוויח מכל אפשרות?**
3. **מה הערך שהכי חשוב לנו כאן – ולמה?**

📚 ימין, שמאל ומה שביניהם – מילון מושגים מאוזן

📚 **מילון פוליטי מאוזן:** הסברים פשוטים ונייטרליים למושגים שכל אזרח/ית צריך/ה להכיר. בלי שמות של מפלגות ובלי שמות של פוליטיקאים – רק המושגים. כשמציגים עמדות, מציגים את הצדדים זה לצד זה.

↔️ ימין, שמאל ומרכז – על מה מדובר?

"ימין" ו"שמאל" הם קיצורים שמתארים **עמדות** – ולא אנשים טובים או רעים. במדינות שונות ובנושאים שונים הם אומרים דברים שונים. בישראל נהוג לדבר על כמה צירים:

ציר	עמדה שמכונה לרוב "ימין"	עמדה שמכונה לרוב "שמאל"
🛡️ ביטחון ומדיניות חוץ	הדגשת עוצמה ביטחונית והחזקת שטחים כערובה לביטחון; זהירות בפשרות טריטוריאליות.	הדגשת הסדרים מדיניים ופשרות כערובה לביטחון; נכונות לוויתורים טריטוריאליים.
💰 כלכלה	שוק חופשי, מסים נמוכים יותר, מעורבות מדינה מצומצמת.	מדינת רווחה, מסים פרוגרסיביים, מעורבות מדינה רבה יותר.

⚠️ אדם יכול להחזיק עמדה "ימנית" בציר אחד ו"שמאלית" בציר אחר. בנוסף יש ציר של **דת ומדינה** (כמה מקום תהיה לדת בחיים הציבוריים), שאינו חופף לימין–שמאל. **מרכז** מתאר עמדות ביניים או שילוב של עמדות מכמה צדדים.

🏛️ מושגי יסוד

מושג	הסבר
דמוקרטיה	שלטון העם: האזרחים בוחרים את נציגיהם, ויש זכויות שמוגנות גם מפני הרוב.
הכנסת	בית הנבחרים של ישראל: 120 חברות וחברים. מחוקקת חוקים ומפקחת על הממשלה.
מפלגה	קבוצה מאורגנת של אנשים בעלי עמדות דומות שמתמודדת בבחירות.

מצע	מסמך שבו מפלגה מציגה את עמדותיה ואת מה שהיא מתכוונת לעשות.
רשימה	שמות המועמדים של מפלגה לפי סדר. כל קול לרשימה עוזר להכניס את הבאים בתור.
אחוז החסימה	המינימום שרשימה צריכה כדי להיכנס לכנסת – היום 3.25% מהקולות הכשרים.
קואליציה	המפלגות שמרכיבות יחד את הממשלה ותומכות בה בכנסת. כדי לשלוט בנוחות צריך רוב – 61 חברי כנסת לפחות.
אופוזיציה	המפלגות שאינן בממשלה. תפקידן לבקר, להציע חלופות ולפקח.
ממשלה	הרשות המבצעת: ראש הממשלה והשרים, שמנהלים את משרדי הממשלה.
הפרדת רשויות	חלוקת הכוח בין שלוש רשויות – מחוקקת (הכנסת), מבצעת (הממשלה), שופטת (בתי המשפט) – כדי שאף אחת לא תשלוט לבד.
חוק יסוד	חוק שמסדיר את מבנה המדינה וזכויות היסוד. יחד, חוקי היסוד אמורים להיות בסיס לחוקה.
הצבעת אי־אמון	דרך של הכנסת להחליף ממשלה. בישראל היא "בונה": צריך להציע ממשלה חלופית שזוכה ברוב.
פלורליזם	הכרה בכך שבחברה יש דעות, אמונות ואורחות חיים שונים – ולכולם מקום.
ליברליזם	השקפה שמדגישה חירות הפרט וזכויותיו.
שמרנות	השקפה שמדגישה שמירה על מסורת ומוסדות קיימים ושינוי זהיר.
זכות הבחירה	לכל אזרח/ית מגיל 18 – הזכות להצביע. מגיל 21 – הזכות להיבחר לכנסת.

🗣️ כללי שיחה בכיתה על פוליטיקה

- מבקרים רעיונות – לא אנשים.
- מציגים עמדה במשפט "אני חושב/ת ש... כי...".
- לפני שעונים – מסכמים במילים שלכם את מה שהצד השני אמר.
- אין כאן מפלגות "שלנו" ו"שלהם". אין שמות של פוליטיקאים בפעילות.

🎪 המפלגה הכיתתית – לוגו, מצע ונאום

🎪 **המפלגה הכיתתית:** בקבוצות של 4–5 מקימים מפלגה **דמיונית** שמתמודדת בבחירות למועצת תלמידים דמיונית. בלי שמות או סמלים של מפלגות אמיתיות. בונים שם, לוגו, מצע ונאום – ומקיימים בחירות הוגנות.

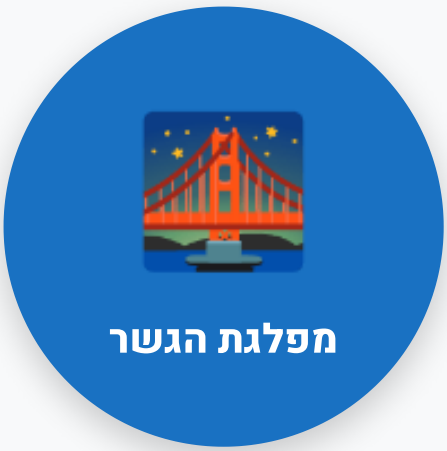
🪜 שלבי העבודה

1. **שם וערך מוביל:** בחרו ערך אחד שמנחה אתכם (שוויון? יצירתיות? סביבה? ספורט לכולם?) ושם שמבטא אותו.
2. **לוגו:** צבע, סמל ושם – נסו במעצב שלמטה, ואז ציירו על הדף המודפס.
3. **מצע של 3 סעיפים:** לכל סעיף – בעיה, פתרון מעשי, ואיך נדע שהצלחנו.
4. **סיסמה:** עד 6 מילים, חיובית, בלי לפגוע באף אחד.
5. **נאום של דקה וחצי:** פתיחה – בעיה – פתרון – קריאה לפעולה.
6. **בחירות:** קלפי סודית, ספירה שקופה, וברכה למנצחים ולמפסידים.

🎨 מעצב הלוגו

שם המפלגה: מפלגת הגשר





סיסמה: מחברים בין כולם

"מחברים בין כולם"

🎤 תבנית נאום – 90 שניות

חלק	זמן	משפט פתיחה לדוגמה
👋 פתיחה שתופסת	15 שנ׳	"תדמיינו הפסקה שבה אף אחד לא יושב לבד..."
❗ הבעיה	20 שנ׳	"היום, רבים מאיתנו..."
💡 הפתרון שלנו	35 שנ׳	"אנחנו מציעים שלושה צעדים: ראשית... שנית... ולבסוף..."
📣 קריאה לפעולה	20 שנ׳	"ביום הבחירות – בחרו ב..."

⚖️ אמנת קמפיין הוגן

- מדברים על הרעיונות שלנו – לא משמיצים אחרים.
- לא מבטיחים מה שאי אפשר לקיים.
- לא מפיצים מידע לא נכון על מפלגות אחרות.
- מכבדים את התוצאות.

🖨️ **תבנית עבודה להדפסה:** 📄 Word 📝 | PDF

✉️ מכתב לנבחר/ת ציבור – פנייה מכבדת ואפקטיבית

✉️ **מכתב לנבחר/ת ציבור:** לכל אזרח/ית – גם בגיל 13 – מותר לפנות לנבחרי ציבור: חברי כנסת, ראש הרשות המקומית או חברי מועצת העיר. פנייה טובה היא **מכבדת, קצרה, מבוססת עובדות ומציעה פתרון.**

🧱 מבנה הפנייה

1. **פרטי הנמען/ת** ותואר מכבד ("לכבוד חבר/ת הכנסת...", "לכבוד ראש העירייה...").
2. **הנדון** – שורה אחת שמסכמת את הנושא.
3. **מי אני** – משפט אחד.
4. **הבעיה** – עם עובדה או דוגמה מהחיים.
5. **ההצעה** – צעד מעשי אחד או שניים.
6. **סיום מנומס** – תודה ובקשה לתשובה.
7. **חתימה** – שם, כיתה, יישוב.

🛠️ בונים מכתב

נושא: זכויות בני נוער עובדים

לכבוד: חבר/ת הכנסת

מי אני (משפט אחד):

אני תלמיד/ה בכיתה ט' ופעיל/ה במועצת התלמידים.

דוגמה מהחיים שלי:

בשבוע שעבר חיכיתי לאוטובוס יותר משעה.

שם וחתימה: השם שלי, כיתה ט'

✅ לפני ששולחים

- מבוגר/ת (הורה או מורה) קרא/ה את המכתב.
- אין במכתב מידע אישי מיותר (כתובת, טלפון של חברים).
- הטון מכבד – בלי האשמות ובלי סיסמאות.
- שולחים דרך דרכי הפנייה הרשמיות המפורסמות של הכנסת או של הרשות המקומית.

🖨️ **דף עבודה להדפסה:** 📄 Word 📝 | PDF

יצרה: רוית ראש בן ישי · https://noar-ezrachut-manhigut.sites.tab.bot/